

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Antiquae Lectionis Tomus ...

In Qvo Plvra Qvam XX. Antiqua monumenta, nunquam edita

Canisius, Heinrich

Ingolstadii, 1602

[Liber I.]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64160](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64160)

INCIPIT PROLOGUS IN
vitam beati OTTONIS Episcopi Baben-
bergensis.

SCRIPTURVS vitam beati OTTO-
NIS Episcopi, ac POMMERANÆ gentis A-
postoli, grandi quidem affectu, sed impari
facultate materiam ingredior sacram, duo
hæc finaliter intendens, vt virtutum & me-
ritorum eius Auctor Deus, in illo glorificetur,
& de lucerna in domo domini sublimiter accensa, pie-
tatis ac deuotionis lucem fideles accipiant. Christo enim Matth. 5t
2. Cor. 7.
bonus odor est in ipso & vniuersa Ecclesia. Tamquam pa-
ranymphus & amicus sponsi flagrans & ipse vnguentis o-
ptimis, vnguento contritionis ac deuotionis; & in Deum
ac proximum preciosæ pietatis. Vnguentum enim con-
triti cordis & humiliati, tamquam pauper spiritu pedibus
domini suppliciter exhibuit, aperiens os suum in oratione,
& pro delictis suis iugiter interpellans; vnde & Christus
purgauit peccata ipsius, & exaltauit in æternum cornu
ipsius. Vnguentum autem deuotionis, in quo recordatio
diuinorum beneficiorum intelligitur, in obsequium diui-
ni cultus, tamquam in caput redemptoris, tam piè ac co-
piosè effudit, vt expresse de illo dictum videatur: Ioan. 12. Et do-
mus impleta est ex odore vnguenti. Non solum enim sua
persona, tamquam sacerdos & pontifex per exhibitionem
cœlestium sacramentorum obtulit domino sacrificium iu-
stitiæ oblationes & holocausta accedens per semet ipsum ad
Deum, sed etiam in diuersis locis, in vicinis & remotis
Episcopis grandi sumptu & labore Christo multas fundauit
& restaurauit Ecclesias in quibus miserationes Domini
Ss 3 reco-

recolantur, & spiritualibus disciplinis, ac diuinis sacrificijs mors domini annunciatur, donec veniat. Vnguentum autem pietatis, quod de latissimo sinu caritatis, ex omni specie misericordiae, tamquam ex aromatibus, & omni puluere pigmentario, vniuerso corpori praeparatur, quis abundantius membris Christi exhibuit? Taceo infinitas eius expensas, & miserationes quas fecit in Ecclesijs domini coram Deo immortales, transeo Eleemosynas illius, quas in locis definitis, in hospitalibus, & mansionibus pauperum diligentissima cura, redemptiones captiuorum, quas in terras alienas ac remotas mittendo erogauit, & immensam pecuniam, quam de manu eius in caelestes thesauros manus pauperum quotidie deportauerunt, quis enumerare sufficiat? Profecto miserationes eius super omnia opera eius. Nam non solum sua, sed etiam seipsum pro lucro animarum Christo impendit, diuinitus ab iplo directus in poenitentiam POMMERANÆ gentis, cuius per Euangelium Christi tulit abominationes, & gubernauit ad dominum cor ipsius, perferens in ea, contumelias, persecutiones, passiones: & feruentissimo cordis affectu, pro lege Dei sui mori, coronamque martyrij adipisci desiderans. Hæc idcirco breui epilogo præmissi, vt quantus sit iste, de quo sermo habendus est, in capite libelli, videatur, & de tanto pontifice, de nouo patrono, non solum nostra specialiter, sed etiam omnis generaliter Ecclesia gloriatur, qui senescente iam sæculo & ad occasum vergente, secundum incrementa & consumationes perfectionis apparuit, quasi stella matutina in medio nebulæ, & quasi lux plena in diebus suis lucens, & quasi sol refulgens, sic ille refulsit in templo Dei, Romani imperij ac sacerdotij firma mentum, gemma sacerdotum, spiritualis ordinis decus & praesidium, prædicator veritatis, & doctor gentium, Marcha
 sic.

frequens, & feruens in obsequio Domini Iesu, pater, minister, ac susceptor peregrinorum, captiuorum, & omnium membrorum Christi. Scripta sunt autem in libro hoc, quæ religiosi ac probatissimi viri, ab ipso gesta oculis suis viderunt, & nobis fideliter enarrauerunt, vt in testimonio veritatis nihil priuati amoris & gratiæ inferatur, sed opera eius quæ in DEO facta sunt, summa sinceritate & veritate in honorem Dei & vtilitatem Ecclesiæ proferant.

*INCIPIT VITA VENERABILIS ac Deo digni OTTONIS Episcopi
& Confessoris Apostoli Pommeranorum.*

EMPER honorandæ ac diuinæ memoriæ, Otto beatissimus ex SVEVIA duxit originem, Parentes eius equidem Patrem & matrem, ingenuæ conditionis nobilitate clari & honorabiles, in diuitijs autem & opibus mediocres, filium suum in primæua ætate literis erudiendum, disciplinis scholaribus tradiderunt. Qui cum diligenter enutritus, in spe bona ad annos discretionis peruenisset, ipsi defuncti sunt, & quæ in possessionibus, & pecunia reliquerunt; alter filius eorum FRIDERICVS miles futurus possedit.

OTONE igitur gratia studij apud extera loca demorante, frater eius puer, domum pro suo posse gubernabat, tenuiter adiuuans fratrem suum in studio positum, OTTO autem percursus aliquibus Poetis & Philoso-

Philosophis, & Grammaticæ, metrorumq; regulis, tenaci memoria commendatis, cum ad altiora studia non haberet sumptus fratri suo siue alijs cognatis importunus esse noluit, vel odiosus, iam cum in ipsa adolescentia verecundiam secutus, & bonæ opinionis pulchritudinem. Itaq; in *POLONIAM* peregre vadens, vbi sciebat literatorum esse penuriam, scholâ puerorum accepit, & alios docendo, seq; ipsum instruendo breui tempore ditatus, atque honoris habitus est, linguam quoque terræ illius apprehendit, atque ad altiora paulatim progrediens, parsimonix, frugalitatis, & castimonix disciplinis literaturam adornabat. Ob ea igitur studia omnibus gratus, magnorum virorum atque potentum, suffragante sibi etiam corporis elegantia, contubernio ac familiaritati sese applicuit, legationibus etiam & responsis, inter magnas personas differendis, adprime aptus erat. Deniq; occasione legationum duci *POLONIÆ* innotuit, magnamq; in oculis eius & totius curiæ gratiam inuenit, ita vt Duci placeret talis clerici obsequio domum suam honestare. Ita ergo se multa oportunitate, ac modestia Duci aptauit, & toti curiæ gratum fecit. Cumq; aliquot annos probe & sapienter ibi mansisset, vxor Ducis defuncta est. Expletis igitur dieb⁹ lamentationis ac luctus, cum se lætius Dux habere cœpisset, *OTTO* cum maioribus terræ, qui frequentes erant in tanta re, & inuestigare cœpit de animo Ducis, si quomodo vellet ad alios thoros venire cogitaret, adiungens quod in partibus *THEVTONICIS*, honestissimum posset inuenire matrimonium, per quod magna nobilitas, inamotoius *THEVTONICI* regni potentia summis amicitijs cõiungeretur. Dum hæc *OTTO* crebro mouet, sermo ad Ducem perlatus est.

Primo autem apud se ille tractare, deinde consilium habere

habere cum alijs, postmodum ipsum OTTONEM ad consilium vocare, plenius ab eo rem cogniturus. Itaque OTTO de maiestate ac potentia ROMANI Imperij, & de antiqua & clarissima Regis prosapia pauca præmittens, de viduitate sororiseius, domino viduæ, quodq; eam Imperator dignis thalamis sociare volens, totius curiæ, ac Principum, super hoc consilium expectaret, plurima subiunxit, felicem fore affirmans, cui ante pulchritudinis thorus contingeret.

Ex parte autem Ducis monebat ultra in Imperijs nihil ei quærendum, nisi amicos, genus, potentiam, utpote cui opes abunde suppeditarent. Quid plura? Dux ipse omnesq; consilij participes à Deo sermonem esse dicunt. Deinde magis ac magis ducem hortantur sui, monent publicè ac priuatim, hoc tam ingens decus, tam oportune venientem gloriam maturè captandam. Vbi autem ad plenum Duci res animo sedit, non prius adgredi voluit, nisi & hoc principibus POLONIÆ placeret. Habito igitur colloquio inuenit assensum; id idem omnes sequuntur, probant, cupiunt, tanta claritate, tantaque nobilitate illustrari POLONIAM.

OTTO igitur pro tali consilio magnus & clarus habitus est. Cum ergo de nuncijs ageretur, ipse eligitur, & magni summiq; viri ei decernuntur; vestitur, ornatur, ditatur, omnibusque necessarijs, quæ vsus honorq; poscebat, habunde expedituri, sicq; in multa gratia dirigitur in summa legationis secretissimo officio gratiam & gloriam recepturus. Eo tempore soror Imperatoris in contubernio us digno honore & apparatu manebat, de qua ille magnæ affinitatis sperans necessitudines, secundum magnificentiam generis ac potentia, felices de illa nuptias expectabat. Acceptis igitur nuntijs & petitione Ducis rex hilari-

ter respondit, magnæ legationi, consilio principum se responsurum pollicetur, gratias tamen agens DEO, vota sua de honore sororis oportune promotum iri. Consilium igitur de tanto negotio habens cum Episcopis & Archiepiscopis alijsq; principibus seu magnis viris, magnificè tractat rem & retractat, nuncijs interim ad decus imperiale bene habitis. Denique vbi satis omnia exquisita viderent, vocatis eis, rem per se breuiter exequitur Imperator; Ducem POLONIÆ, nobilitate, opibus ac potentia dignum altis thalamis, sororem suam vnicam vnici fratris, gratam sibi pro cunctis rebus libenti animo tali viro copuletur, quia suis fidiſſimis hoc visum sit Consiliarijs. Addit etiam hoc commercio duos populos cõfœderari, POLONIÆ res nobilitari, Duci amicos potentiam & gloriam conquiri. Figitur ergo contractu, locus & tempus, remittuntur nuncijs, magnis cumulati muneribus, ingens vtrinque apparatus pro personarum dignitate nuptialibus rebus componitur. Duce igitur optatis thalamis potito, maior iterum gratia OTTONI accessit, sui que paranymphæ Domina oblita non est, in omni domo sua inditum ei erat, & familiarem eum habens.

Et quotiens germano suo Imperatori dona vel responsa mittebat, OTTO internuncius & fidus mediator fuit, factaque est per eum vna res publica, domus Imperatoris & domus Ducis. Cumque inter eos sæpe iret, & rediret Imperator, vir sagax legati fidem & prudentiam animaduertit; & quamuis sorori ac sororis marito, commodum cum ac naturã agnosceret, intelligebat tamen altiori dignitati hunc fore oportunum,

Quare clementi beneficentia eum alliciens, sorori pro eo scripsit verba postulationis, suis dicens talem Clericum
obse-

obsequijs necessarium. Soror autem & Dux in multis diuitijs beneficientes Capellano suo, in multa honestatis gratia Imperatori eum quamuis inuiti dimiserunt.

QVOMODO TRANSLA-
tus in curiam fuerit Impera-
toris.

MPERATOR vero primo in leuibus eum rebus exercens, familiari eius seruitio in multis benè vsus est, Psalmos & orationes priuatas sed quādo vacabat cum eo ruminare solebat. Nam aded literatus erat Imperator, vt per se breues legeret ac faceret. Videns igitur hoc placere Imperatori, psalmos & hymnos, capitula & orationes per totum annum, vt memoriter versum dicens posset affirmare Clericos elaborabat, alijsq; capellanis aliàs intentis, hic semper præsto erat, & PSALTERIUM, quo vti solebat Imperator sub * asella sua iugiter habens vel ad sellam suam iugiter dependens, quociens opus erat requirenti obtulit Imperatori. Nihil enim OTTONIS solercia negligēdum putabat, quo sibi gratiā Domini putabat cōciliare valeret, vnde mane, vesperi, omni tempore cum Psalterio suo ad manum Imperatoris præsto se OTTO exhibuit.

II.

* i. axella,

Porro illis diebus inuestituras Ecclesiarum Imperatores * solebant, & quotiens Episcopi decedebant, id moris erat, vt Ecclesia illa baculum & annulum Imperatori transmittens, de curia expostularet Episcopum.

fort. habebāt
vel: conferre
solebant.

Multi ergo nobiles & magni viri, cognati ac filij principum

Tt 2

cipum

cipum in curia degebant spe promotionis, vice Capellano-
 rum Imperatori obsequentes. Inter quos omnes tam æ-
 qualiter & compositè OTTO se gerebat, vt neque ex elatione
 inuidiam, neque ex vilitate despectum incurreret.
 Deniq; quod eo qui Cancellarius fuit, ad Episcopatum
 sublimato, OTTO sigillum Imperatoris & officium Cancellariæ
 suscepit; tantaque industria & bonitate se in illa
 gessit, vt ab omnibus curialibus amaretur, & à cunctis ei deferretur.
 Imperator vero famosum ac laboriosum opus SPIRENSIS
 monasterij habebat in manibus, omnes sapientes ac industrios
 architectos, fabros cementarios, aliosque opifices regni sui,
 vel etiam de alijs regnis in ipso opere habens, aurum & argentum
 & pecuniam multam sumptusq; infinitos annis singulis
 expendebat. At magistri operis, partim negligentes, partim
 etiam sua commoda sectati, rem tarde promouebāt. Comonitus
 ergo Princeps à fidelibus suis, de iactura impensorum, diligentius tractare
 cepit, ac securus de OTTONIS fide, diligentia, & sagacitate,
 omne opus ei commisit; præcipiens vt tam opifices, quam
 magistri eorum illi soli parerent, omnemque pecuniam, sumptus,
 & impensas ab eo expeterent, illique re-taxarent. Sed Quid?
 Non facile dici potest, quanta conseruatio rerum facta sit,
 & quanta structuræ promotio. Ita ergo in omnibus rebus,
 Deo propitio, præstabilem se & charum summis & mediocribus Otto faciebat,
 in aula regis, quasi alter Ioseph, curā gerens vniuersorum.

QVO.

QVOMODO BABENBER-
gensem Episcopatum adeptus sit.

INTEREA RVPERTVS BABENBERGENSIS
Episcopus de hac vita migravit. Itaq; ex more
temporis, insignia Episcopatus ad curiam alla-
ta sunt, & petitio Ecclesiæ pro pastore. Sed Im-
perator consilio sex mensium ponit inducias; Ecclesia ve-
ro Babenbergensis cum Clero & populo, Deo interim de-
uotissime pro idoneo rectore, supplicabat. Elapsis ergo in-
duciarum diebus, cum iam tempus esset mittendi ad cu-
riam pro Episcopo, Imperator benignitatis & gratiæ literis
nuncios euocans, idoneum illi Ecclesiæ inuentum, indi-
cat Episcopum. inter spem & metum anxij attentius rem
domino Babenbergenses commendabant. Abcuntibus
ergo nuncijs, in summis & præcipuis de ipsa Ecclesia viris,
tam Clericis quam laicis, reliqui omnes à minimo vsq; ad
maximum, in proxima dominica ante Natiuitatem domi-
ni, elatis CRVCIBVS cum processione montem beati
MICHAELIS ascendunt, angelica suffragia quæsituri; scili-
cet Beatus Michael archangelus cœlestis militiæ signifer
negotio huic se ingereret, vt eius strenuo interuentu, stre-
num, bonum & gnarum super se prouisorem accipere
mererentur. Quos in misericordia & veritate summa diui-
nitas, interuentu archangeli, exaudiuit, vt ipse rerum pro-
bauit euentus. Nam & legati Ecclesiæ ab omni Imperato-
ria maiestate honorabiliter suscepti sunt, & optime de ne-
gotio suo expediti. Imperator etenim annuens eis, Quan-
tam, inquit, sollicitudinem geramus pro Ecclesia vestra
hinc aduertere potestis, quod non temerè aut subito re-
ctorem vobis destinandum putauerimus; sed magis con-

III.

filio & deliberatione, mora temporis & cura diligenter exquisita. Nec mirum sane; à nostris enim proximis ac progenitoribus, vt nostris, Ecclesia fundata, prædijs & possessionibus * scō datis, & ministerialibus & omnium rerum affluentia ditata & sublimata est: & quas de alijs Ecclesijs non possumus, hæc omnino illi adhuc integra manent, & consueta. Quare intelligibilem dominum, prouidum & sagacem, & rerum conseruatorem, non vanum, non superbum cōuenit intromittere rectorem. Vnde aliàs non ita solliciti sumus, sed cito, & absq; temporis datione fecimus q; faciendum erat. Cumq; his & huiusmodi verbis consilium suum legatis semel & iterum comēdaret Imperator, quidam ex eis tanq̄ protestaretur dilationem, vbi nam, vel quis esset sciscitantur. Imperator, nonne, inquit, præsto est; & manu arripiens OTTONEM capellanium suum, (ibi enim erat, elegantis personæ, ac indutus bonis vestibus, tonsura, forma, totoq; habitu intus & exterius clericum præferens) En, inquit, Hic est, hic est dominus vester, hic est BABENBERGENSIS Ecclesiæ Antistes, Consternati ad horam illi sese inuiti respiciunt, illumq; oculis deiectis sumunt & resumunt; alijq; nobiles circumstantes, qui aut sibi aut suis cupiebant, nutu ac mustratione legatos, quasi ad contradictionem instigabant. Legati autem subtristes, Sperabamus, inquit, aliquem ex dominis & principibus curiæ nostræ, parentatum, ac nobis notum, dominatorem nos accepturos. Nam hunc, quis sit aut vnde sit, ignoramus. Imperator autem reprobationem personæ haud sustinens, Et vultis, ait, scire quis sit? Volam⁹, inquit, profecto, ait, Ego pater eius su. n, & BABENBERG. mater ei⁹ debet esse. Verbum hoc mutare non poterimus. Si quis autem huic nostræ ordinationi, quæ à Deo est contrariare temptauerit, offensam indignationis procul dubio incurret. Non enim

enim leuitate aut priuatis commodis ducimur, sed quod honestissimum, & maximè illi Ecclesię necessariũ esse perspeximus, id simplici animo in hoc negotio sectati sumus. De expertis rebus non necessarium iudicium est. Longa hunc hominem experientia & probatione didicimus; patientiam, prudentiam, sagacitatem, & diligentiam in exequendis paruis rebus, strenuitatem eius in magnis negotijs notam habemus. Deniq; absentatio eius magnum domui nostrę impedimentum fiet, quam ipse de omnibus rebus strenuè ac fideliter expedire solebat. Otto igit̃ audita clementia Imperatoris, ad pedes eius sternitur, vbertim lachrymas fundens. Accurrerunt legati prostratum leuant; ille humiliter recusat; se pauperem, se indignum tantę dignitatis affirmans; illustrius esse, viros ingenuos, claros, nobiles, potentes, ac diuites, & concapellanos suos, ad tales honores conscendere. Cernitis, ait Imperator, qua hic homo feratur ambitione? iam tertio recusat; iam duos Episcopatus sibi oblatos ad socios transferri rogauit. Quid vobis videtur? AVGVSTIENSI Episcopatu eum locare volumus; sed iste sciens, quod hæreditas ad quam primo festi-
Prou 20.
 natur, in fine benedictione carebit, eos qui se priores in laboribus & exercitijs curiæ nostrę excitantur, prius ad quietẽ venire iustum esse dicebat. Postea vero de Halberstadeni Episcopatu sibi à nobis oblato similiter fecit. Quid ergo? Spero ait BABENBERGENSIS Ecclesiæ, hunc diuinũ esse reseruatũ. Hęc dicens, anulũ Episcopale digito eius infixit, & baculũ dedit illi; sicq; vestitũ legatis consignauit. Moxq; ab omni curia ei acclamat. Legati ergo rē à Deo esse cognoscentes suscipiunt, amplectuntur, dominũ & patrem suum illum vocantes. Quos etiam alloquens Imperator, Assumite, ait, dominum vestrum, & omni reuerentia, dilectione ac bonitate ipsum complectimini. Testor eam
 qui

qui nouit omnia, nō me hominem nosse mortalē, cui honestius ac tutius eius loci cura credi potuisset. Me quoq; uiuo & in Imperio Romanorum posito, qui hūc tetigerit, tanget pupillam oculi mei. His modis, hoc ordine, ad pontificatus gradus scandere coactus, ægre quidem, & cum multa hæsitacione consensit, propter de inuestitura contentionem inter regnum & sacerdotium, & propter electos Ecclesiarum, quas euacuare, ac sibi vindicare, ui magis quam iustè laborabat imperialis auctoritas. Cogitabat etiam non absq; diuinitatis intuitu, tertia iam vice Episcopatum sibi offerri, quem si tertio repudiasset, timuit ne sententiam incurreret illam, qua dicitur noluit benedictionem & elongabitur ab eo.

Itaque in his angustijs positus, quod solum salutare putabat ad sanctæ & Apostolicæ sedis Catholicæ matris auxilium confugere delegit. In ipso igitur articulo adhuc in curia positus, uouit Domino uotum uouit Domino, nunquam se in Episcopatu mansurum, nisi & consecrationem pariter, & inuestituram canonicè consensu & petitione Ecclesiæ suæ à manu Domini Apostolici suscipere, mereretur. Diem autem Natalis Domini Moguntia cū Imperatore celebrauit, dehinc retentis ex parte atque ex parte dimissis legatis, qui pro se uenerant, in curia mansit diebus pene XL. decore magno & honestate, Imperatore ipso & omnia uala plurimum deferente.

QUOMODO IN EPISCOPATUM DEDUCTUS SIT.

IV.

REST hęc Princeps AVGVSTENSI & VIRZBURGENSI mandat Episcopis, alijsq; de curia sua honoratis uiris, qui honestissima societate, atq; ingenti comitatu ad sedem suam in uigilia purificationis beatæ semper uirginis MARIÆ BABENBERG

BERG cum deducebant, omni Clero & populo in magno desiderio & expectatione positus. Itaque propinquante illo ad locum, ubi primitus conspiciere potuit monasterium cathedrale, ab equo descendit, calceam eam soluit, humilitatem cordis, habitu corporis ostendit frigora, niues, & glaciem Februarij, nudis pedibus, usque in ædem beati GEORGI calcavit, occurrentibus ei longo examine Clericis & monachis, nobilibusque laicis in multitudine copiosa cum uniuersa plebe BABENBERGENSIS Ecclesiæ, in pompa & processione gloriosa, in ornamentis & reliquijs sanctorum in hymnis & confessionibus, persona ac tempore oportunis, tantaque fuit exultatio & decus susceptionis, ut verbis explicari non queat. Salutatione autem completa, penetrabile gelu pedes Episcopi ita adusserat, ut vitæ sedem cor, & vitalia frigus ex toto pene possederit; Episcopus autem rerum gnarus, alijs aquam calidam ad lauandos pedes offerentibus; ille frigidam poposcit, & impo-
nens pedes, frigore frigus pulsauit. Memor ergo * non
sui, post paucos dies susceptionis suæ, antequam de alijs
rebus suis ordinaret, nuncios Romam mittit & literas in
hunc modum.

* al. vob.

QVOMODO LITERAS APO-
stolico miserit.

DOMINO & patri suo PASCHALI sanctæ & Apo-
stolicæ sedis uniuersali Episcopo, OTTO BA-
BENBERGENSIS Ecclesiæ id quod est, tam de-
votæ quam debitæ subiectiones, orationes &
seruitium.

V.

Quia totius Ecclesiasticæ dignitatis ac religionis firma-
mentum in Christo petra est, & in Petro eius discipulo, *Matth. 16.*
Vv &

Psalms 44.

& eius successoribus; idcirco ab hac linea, ab hac virga directionis, virga regnorum pontificatum, & omnium potestatum in Ecclesia, insanum duxi aberrare. Vobis igitur pater sanctissime, & sanctæ matri nostræ Romanæ Ecclesiæ collum deuotè submittens, auxilium & consilium de rebus meis flagito. In obsequio enim Domini mei Imperatoris per annos aliquot degens & gratiam in oculis eius inueniens, suspectam habens, in manu principis in vestituram; semel & iterum, cum dare vellet, renui Episcopatum. Nunc vero iam tertio in BABENBERGENSI Episcopatu me ordinauit, in quo tamè minimè permanebo, nisi vestræ complaceat sanctitati per vos me inuestire & consecrare. Quidquid ergo placeat discretioni vestræ, de me per nuncios mihi significate seruo vestro; ne forte in vanum curram, si ad vos currere incipiam. Omnipotens mihi propitium incolumitatem vestram custodiat.

Gal. 2.

Dominus autem Apostolicus visis literis gauisus, eo quod pauci Episcopi TEUTONICI regni, in ea malignitate temporum, matri suæ vt iustum esset, deferrent, ac ei tales literas destinauit.

RESPONSALES DOMINI

Papa ad Ottonem.

VI.

*Pro. 10.**leg. quærotius.*

RASCHALIS seruus seruorum Dei OTTONI dilecto fratri Babenbergensis Ecclesiæ electo salutem & Apostolicam benedictionem. Filius sapiens lætificat matrem suam. Opera tua & consilium tuum, virum præferunt sensatum. Nos igitur honorare, & profectus tuos iuuare congruum duximus. Nihil ergo de nostra benevolentia dubitās tua nobis * quod totius valens præsentiam exhibeto. Certi enim sumus quod diuina sapientia etiam malis hominibus bene vti nouit.

Quomo-

QVO MODO SEDEM APOSTOLI-

cam post electionem adierit, & curam resignauerit.

EGITUR acceptis literis iuxta verbum Domini Apostolici, beatus OTTOROMAM, in ascensione Domini veniens, transiuit, & * Manianam ciuitatem Campanię dominum Apostolicum inuenit. Porro viri honorati, qui cum eo erant, data & accepta salute, dominum Apostolicum etiam ex parte salutant * calce; subdentes petitionem & vota pro electo. OTTO vero nihil cunctatus ordinem & modum ascensionis aperit, fatetur omnia, baculum ponit & annulum ad pedes Apostolici, temeritatis vel errati veniam petit; insinuans tamen non voluntate sua, sed potestate factum aliena. Pro quo & seuerius in se canonicę distributionis sibi imprecatur ultionem. Apostolicus vero, vir summę prudentię, constantiam eius admiratus, leuare iubet insignia. Negat ille; indignum se & peccatorem protestatus. Cum Apostolicus, sancti spiritus, inquit, festum propinquat, tanti * arbitrij consilij rem hanc commodare debemus. Deinde ubi de his satis vtrinque dictum est, benedictione accepta, OTTO cum suis ad hospicium adgreditur. Ibi multa secum tota nocte, & sequenti die tractabat malitiam temporum, anxietates & pericula pastorum, inobedientiam & inquietudines subditorum; postremo quidquid in tali re, duri vel aduersi esse potest ante oculos ponebat, ac plena deliberatione omnibus depositis, priuatus & quietus apud se viuere decreuit. Itaque * astuti socijs via, quid deliberasset aperuit. Moxque valefacies domino Apostolico, & curię, per viam qua venerat, redire cepit. Cumque iter cucurrisset missis legatis, sub sanctę obedientię mādato Apostolicus redire iubet ab eum, mittit dona donorum significantia, monet cor & corpus aptare * spiritus sancti. Quid faceret? Obediēta retrahitur, à comitibus repellitur, & cū tremore ac reuerentia iuxta mandatum

VII.

l. in Anagnina ciuitate.

l. Ecclesia intellige nomine Ecclesia Babenbergensis.

l. arbitrij

f. accitis.

l. Spiritus sancti vel donis spiritus sancti.

datum domini Apostolici reuersus, in sancto die sacrosan-
ctæ Pentecostes, petentibus nuncijs * talis suæ ab ipso do-
mino Apostolico inuestitur, multoq; decore ac letitia totius
curiæ, sancti spiritus inuocatione, inter missarum solennia
in Episcopum consecratus est. Et reuertens de itinere li-
teras expectanti Ecclesiæ suæ præmisit.

*LITERÆ OTTONIS CHORO
& Capitaneis post reditum a sede Apo-
stolica destinata.*

VIII.

O TTONI Dei gratia Babenbergensis
Episcopus, **EBERHARDO** Præposito, **ADAL-
BERTO** Decano, cæterisque fratribus omne
bonum.

Quantum ego noui & expertus sum caritatem vestram,
scio vos iam diu expectare euentum nostri laboris, vt de
nostro successu siquidem bene, per misericordiam Dei
gaudeatis. Ne ergo diutius suspensi aut dubij sitis de nobis,
aut si iustum est sincerissime gaudeatis, literis istis vobis si-
gnificare decreuimus, quàm misericorditer Deus more
suo post immensos labores, & sudores plurimos, nobiscum
operatus sit. In die Pentecostes sancto, qui ex aduentu
sancti spiritus factus, & cunctis fidelib^o vniuersæ solennis est,
illo inquam die, Deo sic ordinante in **ANANIA** ciuitate
CAMPANIÆ, quæ **ROMANAM** diuidit & **APULIAM**, Epi-
scopalis benedictionis munus, quamuis indignus, domi-
no largiente suscepi; venerabili Papa domino **PASCHA-
LI** manum imponente; cæteris vero Episcopis plurimis
cooperantibus; Clero quoq; Romanæ Ecclesiæ, cuius
magna pars ea die in eandem ciuitatem conuenerat,
astante

stante & consentiente & quod nulli à Romano Pontifice consecrato nostris temporibus contigit, sine obligatione alicuius iuramenti consecratus sum. Huius loci, huius diei, huius gratiæ misericordiæ Dei semper memores esse debemus, vt vos memores esse velitis cum gratiarum actione, obnixè precamur; præcipue cum aliâ quam plures venerandæ personæ de magnis rebus ad Apostolicam sedem agentes infecto negotio redierunt. Valet.

COMMENDATIO DOMINI
Papa pro Ottone.

POSTOLICVS vero has commenda-
cias literas Ecclesiæ scripsit, pro dilectione Ot-
tonis Episcopi.

IX.

PASCHALIS Episcopus, seruus seruorum Dei Clero & populo Babenbergensi salutem & Apostolicam benedictionem.

Quantæ affectionis debitæ Babenbergensis Ecclesia ab ipso suo constitutionis primordio, sedi Apostolicæ constringatur, & si nos lateret, literarum vestrarum significatio manifestat. Quod affectionis debitum, venerabilis frater OTTO, vestræ Ecclesiæ electus, non instanter tenuisse ac tenere cognoscitur, cum per tot & tanta pericula ad Apostolicæ sedis visitationem percurrat. Nos igitur eum debitæ benignitatis affectione suscepimus, & iuxta vestræ dilectionis desiderium, nostris tamquam Beati PETRI manibus, saluo Metropolitanæ iure vobis per Dei gratiam Præsulem ordinauimus. Hunc igitur sub præsentium literarum prosecutione ad Ecclesiæ vestræ regimen remittentes, plena hortamur affectione diligi, plena humilitate venerari.

nerari. Confidimus enim eum disciplinæ Ecclesiasticæ futurum esse custodem, & salutis vestræ sollicitum prouisorem. Huic ergo sedulis officijs obedite, & gratiam vobis in eo conciliate cœlestem. Integritatem Catholicæ fidei firmam semper in omnibus conseruate, sedi Apostolicæ semper deuotius adhærete, vt per eius consortium à contagijs omnibus liberi, ad æternæ salutis portum fœliciter peruenire, domino largiente, mereamur.

Cunctis ergo diebus, quocunque statu Ecclesiæ, Apostolicæ sedi constanter ac fideliter adhæsit OTTO Episcopus, adeo vt in illa dolenda excommunicatione Imperatoris Haintici iunioris, toto tempore schismatis, cum sacerdotio perstiterit canonicis, nō sine ingenuo quidem imperio pro conseruatione rerum * temporalibus fauentibus. Tali igitur ordine & honore in Episcopū consecratus multis virtutib⁹ enituit; sed vna in eo tanta claritate respendit, vt in morē solis, cætera sidera prænitentis, sua luce alias quodammodo minus redderet fulgentes. Dico autē beneficentiam, vel liberalitatē quæ in eo speciali quādā prærogatiua sic enituit, vt sine ambitione glorię inanis, gratiā consequeretur apud Deum & homines. Tanta enim in dando vltus est discretione vt numquam prodigus, semper autem liberalis inueniret. Immanes autē iacturas & sumptus infinitos parui pendebat, si aut * suæ, aut etiam augendæ ratio postularet. Equidem homo grauis, omnia facta sua certo iudicio ponderabat. Vnde si aliquando res maior & vtilior magna largitione acquirebatur, nequaquā manum cōtraixit. Causa igitur largitionis semper ei fuit aut vtilitas, aut necessitas, honestas, aut diuinæ remunerationis intuitus. Hinc autem super omnia intentus, omnium indigentium, vel qualibet calamitate oppressorum cōmune fuit cōsiliū. His tamen beneficentiæ modis plus afficiebatur, quorum memoriam posteris relinqueret.

leg. temporalium

*¶ Vt ait otis
Vrangia ratio
Hæc enim duo
monasteria a-
discavit.*

DE

POST Dei autem honorem, quem in cunctis factis suis glorificare iocundum habebat, etiam Ecclesie cui præerat, gratiam & decorem cumulare satagebat. Vnde factum est, quod in ipso introitu suo, cum eatenus quandam specialis honorificentie prærogatiuam Babenbergensis Ecclesia, vsum scilicet CRVCIS & PALLII, quater in anno haberet; ille quando ex more, p accipienda Episcopali benedictione, Romanæ matri venerandum caput offerebat, non quidem ex ambitione, quod illa vehementer execrari solet, sed ex gratuita ipsius matris benignitate, quæ dignos filios honorare gaudet, eodem honore duplicato vsum PALLII & CRVCIS quatuor alijs vicib⁹, eo quod idoneus & honore dignissimus videretur, ad omnes successores suos transmittendū, à Beata memoria Papa PASCHALI percepit, in sacro die Pentecostes, ab ipso in Episcopum, sancti spiritus cooperante virtute consecratus. Ex eo igitur tempore operante in se gratia eiusdem spiritus sancti tam in sæcularibus quam in spiritualibus causis & negocijs, consilio viguit & prudētia, ita vt dignitatem sibi augeret & gratiā apud omnes quidē, sed apud illos specialius, quibus non magis præesse quam prodesse incipiebat. Itaq; multa cura ei fuit, viam & instituta nosse maiorum: & quidquid honoris vel emolumentum alicui ordini vel professioni vel etiam dignitati, debite vel gratuito exhibere potuit, nunquam sponte prætermisit. Ac omnium synodalium, & legum prouincialium, vel synodalium processus vel excessus sume cognitos habebat, atq; ad deppmendum q. sentiebat, graui & grata & ornata dicēdi facultate comptus est, Vnde licet non Philosophicē, nec tā profundæ

X.

fundæ in literatura esset eruditionis, tamen in populari sermone, ad erudiendos in diuinis & Ecclesiasticis rebus homines, nihil eius eloquentia præstabilius, quam admiratione audientium, & ædificatione compunctorum, & peccata sua deplangentium sæpe constat probatam. Huic enim ab omnibus sui temporis Pontificibus in docendo populum naturali sermone principatus minimè negabatur; quia disertus & naturali pollens eloquio, vsu & frequentia in dicendo facilis erat, quid loco, quid tempori, quid personis competeret obseruans. Sed quia pluris est beneficere quàm benedicere, licet vtrobiq; valuerit, & vtrumq; rectoribus Ecclesiarum conueniat, tamen plerumq; contingit in altero aliquem esse propensorem. Vnde ad benefaciendum maluit esse procliuior, & in eam partem bonitatis, quæ de fonte rei familiaris emanat in proximos, quia copia sinebat, studium inflexit, multaq; in præsentem erogans, etiam posterorum, & absentium, vel nondum natorum oblitus non est. Hinc est quod illis rebus, quæ posteris etiam manere possent, maiores sumptus impendit, ut sunt, muri, pòtes, aquarum ductus, & quidquid ad multorum in longum posset durare commoditatem. Amen.

DE MONASTERIIS AB IP SO
fundatis.

II.
ep. Sux.
Vrangia.

T primitiæ quidem operum eius duorum fuit structura cœnobiorum in Episcopo HERIPOLENSI, quorum primum VRANGIA dicitur, sub patrocinio beati LAURENTII. Alterum VRA in honore beati PETRI Apostoli, his autem honesta & eleganti fabrica compositis sicut omnibus cœnobijs faciebat suis, prædia emere, siluas, & agros & præta com-

ra comparare, vel alijs iustis modis acquirere satagebat. Ipsa vero nominare, & enumerare vniuersa, ne longus aut fastidiosus fiam, omitto.

Deinde * Nilbbergenſi Episcopo tertia & quarta ædificatio duorum cœnobiorum fuit, quorum vnum * MICHILVELT dictum, in honore sancti IOANNIS Euangelista. Alterum LANCHEIN, in honore beatissimæ virginis Mariæ de ordine CISTER TIENSI. Nam ista tria fecit de ordine CLVNIACENSI. Et MICHILVELT & VRANGIA in patrimoniali fundo Ecclesiæ; LANCHEIN vero & VRAH in aduentitio locata sunt. Porro in Episcopatu RATISPONENSI sex monasteria construxit; quinq; de ordine CLVNIACENSI, quorum vnum ENSTOREF dictum in honore sancti Iacobi Apostoli.

Secundum est **Priffling**, sub patrocinio beati GEORGEI martyris: Vtraque autem in aduentitio fundo locata sunt. Sed ENSTOREF ab OTTONE Palatino Comite acceptum, magnificæ liberalitatis munificentia ditatum, ædificijs, ac prædiorum largitionibus decorauit ac prouexit. **Priffling** vero quomodo diuinæ reuelationis, & Angelicæ visionis occasione à fundo cœperit, ad notitiam posterorum scripto trāsmittere nō inutile credimus.

HEINRICVS proinde quintus HEINRICI quarti Imperatoris filius, æstiuo quodam tempore curiam Episcoporum ac Principum totius THEVTONICI regni frequentia celebrem RATISPONÆ celebrabat, cui venerandum OTTONEM, vt pote magnum consilio, & omnium primatum aspectibus gratiosum, quippe qui gratia & affabilitate, & vitæ etiam merito omnium sibi conciliabat fauorem, regia non patiebatur deesse vocatio. Sed pius OTTO, qui cum Psalmista dicere nouerat: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ? & volabo & requiescam, si

leg. in Baber-
genſi.
* ap. Sur.
Michelen-
walt

Lansheim.

al Prunenim-
gen.

Psalms 54.

si quando locus dabatur & oportunitas, ne tumultu ac strepitu curialium, meditationis eius impediretur propositum, à curia se absentabat; vt solus soli DEO, quo liberius eo licentius vacaret.

Erat itaque in occidentali ciuitatis parte in vicinia villæ **Prüffling** dictæ à qua & monasterium pro * condignitate nomen contraxit; ager pascuus, arborum vmbra, & graminis viriditate admodum delectabilis, in quo venerandus præsul pro loci amœnitate, cum tentorium subrigi sibi fecisset, meridiano tempore fessa quieti membra dederat. Cum ecce in morem scalæ illius, in qua IACOB patriarcha angelos vidit descendentes, & ascendentes, à capite dormientis ad cœlum vsq; porrigi beato Pontifici visa est; & angeli in ea alternis vicibus descendentes & ascendentes.

Gen. 28.

Ille ergo excitatus, Capellanos reliquosque commilitones, sulcitos aduocat, & seriem visionis auide auscultantibus exponit.

Omnes itaque visionem à Deo esse considerantes, non somnum vanum; diuinæ reuelationis glorificant dignationem: & Episcopum, vt inibi obsequium DEO prouideat per visionem huiusmodi admonitum dicunt. O scelicem præfulem, omni laude & honore dignissimum, cuius quia in cœlis esset conuersatio, diuina reuelatio, & cœlestium ciuium visio declarauit.

Philip. 3.

Ipse proinde agri possessore requisito, agrum comparauit, & altare in eo vbi sponda steterat, & desuper Ecclesiam exstruxit, donec agrum conterminabilibus comparauit spaciosum locum monasterio, & cellæ constitutendæ conquisiuit. Talis itaque ei fuit occasio cœnobij BRYVINGENSIS à fundo exstruendi.

Tertium est cœnobium MVNSTER, quod cum adiacen-

adiacente Parochia, eiusdem nominis, auri & argenti precio ab HEINRICO duce BAVARIÆ & à DY-
 POLDO Marchione comparavit; & regali priuilegio
 LOTHARII in proprietatem VVABERGENSIS
 Ecclesiæ collatum suscepit. Quartum * VVIBVRCH.
 Quintum MALENSTORF. Sed VVIBVRCH
 sub patrocinio est beatę Dei genitricis; Illud autem in ho-
 nore sancti IOANNIS Euangelistę; vtrumque au-
 tem fundi aduentitij. Sextum est VVINDEBERG de
 ordine NORTPERTINORVM, in honore bea-
 tę semper virginis Marię; & ipsum de fundo aduen-
 titio. In Episcopatu HABERSTADENSI, vndeci-
 mum ei est, congregatio REGINSTORF de ordine
 CLVNIACENSI, sub patrocinio Ioannis Baptistę
 Abbaciam, VVIRTZENVRCH, quę nunc mutato
 loco & nomine REGINSTORF appellatur, cum o-
 mnibus pertinentijs ab HEINRICO Imperatore ac-
 ceptis, priuilegijs VVABERGENSIS iadecit Ecclesię.
 Bona quoq; eiusdem cęnobij duplicauit. Nam cum pri-
 us non nisi sexaginta habuerit manfos, eundem numerum
 totidem additis ipse ampliare curauit.

In Episcopatu AISTETENSI duodecimum illi est,
 congregatio de ordine CISTERCIENSI HALS-
 BRVNN dicta, sub patrocinio beatę Dei genitricis. Ipse
 autem finibus à venerabili OTTONE multa pecunia
 comparatis magnis sumptibus in Abbaciã promotus est.

In Episcopatu PATAVIENSI decimum tertium
 cōgregatio ALDERBACH dicta. Et decimum quartum
 CLVNIACENSE sub patrocinio beati Andreę Apo-
 stoli iuxta fluuium ANISEN. Hanc à LYOPOLDO
 Marchione datam suscepit, & cuius promotione viginti
 manfos & quinquaginta marcas expendit.

X x z

Et

ap. Sur.
Diepoldo

Clotarii in
proprietatem
Babenber-
genfis.

ap. Sur.
Biburg.
VVindel-
berg.

Sur. Halber-
stat.

S. Vicebach.

ap. Sur. AL-
rispach.

Et in Patriarchatu AQUILEIGENSI quintum decimum cenobium, in castro ARNOLDENSTEIN, destructa munitione construxit. Quadraginta vero & quinque annis hoc castrum cum nonaginta quinque mansis ad se pertinentibus Ecclesie BABERGENSI abalienatum fuit. Sed ipse multo labore & impensa recuperavit, & additis ei sexaginta mansis abbaciam esse fecit. Has quindecim congregationes operatilius & benignitas foecunda semper propagavit. Quinque enim cellulas quasi totidem grana feminis seminare curavit, sciens, quod neq; qui rigat, nec qui plantat est aliquid, sed qui incrementum dat Deus. Ex eisdem autem granis quidam iam surculi pullulant; poteruntq; Deo praestante incrementum, in arbores consurgere. Sunt autem haec vna quae dicitur *Aspach* in honore sancti Matthaei Apostoli & Evangelistae, ipsum autem fundum & praedium eius Babergenensis Ecclesia multo tempore perdiderat; sed ipse illud solerti cura requisitum, cellam fecit monachorum, eaq; in Abbaciam conualuit; praediorum donatione copiosa ab ipso primum, deinde ab aliis fidelibus ditata. Secunda est in loco BABERGENSI in domate sancti Michaelis sita, sub patrocinio sanctae FIDIS, virginis & Martyris. Primo hanc sanctimonialium esse voluit; sed altiori consilio septem monachis eam instituit, & cum omnibus pertinentijs suis sancto MICHAELI consignavit. Tertia est ROTHa, sub patrocinio sancti GEORGII martyris in Episcopio HERBIPOLENSI. Quarta est VERZERA in eodem Episcopio, in honore sanctae Dei genitricis MARIAE de ordine NORPERTINORVM. Sed alterius foecunditas, alteri fecit sterilitatem: Rotha enim in sua permanens sterilitate, proficienti Verzeram tamquam meliori ad seruiendum subdita est. Hoc tamen sciendum quod Episcopus Rotham ab AGNETE Palatina & eius so-

rore

2. Cor. 3.

ap. Sur.
VVeßera.

rore *Adelheyde*, cum sexaginta mansis *Ecclesiæ* *Babergen*si donatum suscepit; circumiacentia vero *Ecclesiæ* cellæ emit bona ducentis septuaginta quinque; marcis, cum ministerialibus, scilicet agris, siluis, & pratis, pascuis, ac molendinis, & cum utilitate ac iure, quo *CHVNO* dux idem prædium noscitur habuisse. *VEZZERA* autem *GOTEBOLDV*s Comes ædificare inchoauerat, quam *Episcopus* ab eo sibi datam suscipiens suis eam promouit impensis. Quinta ei cella fuit in *Episcopio* *Herbipolensi*, *Tuckelshausen* in pago *Tullenest*. Atque si quod verum est, fateri liceat, sextam illi *Tuckelshausen* in eodem *Episcopio* annumerare debemus. huius enim constructores, dum eius promotioni minus sufficerent, scientes *Episcopum* talium rerum studiosissimum, ut eius opitulatione locus promoueretur, ipse hunc titulo ascripserunt, atque ut eum *Babergen*si *Ecclesiæ* omni iure firmarent coram idoneis testibus promiserunt. Hac igitur conditione multa eidem loco impendit. Hæc de cellis & monasterijs eius dicta sufficiant.

Tuckelshausen
postea *Cartusiense* monasterium.

*QV*ID RESPONDERIT *QVÆ*-
rentibus ab eo causas, tot ab eo monaste-
riorum constructorum.

NOVISITVS autem familiariter à suis, XII.
quare tot & tanta in sumptus *Ecclesiarum* *Christi* tam diligenter expenderet. Parabolam illam *Euangelicam* de *Samaritano* & homine à latronibus cæso, & stabulo & stabulario ad reddendam *Luc. 10.* rationem causæ suæ humiliter inferebat, *Mundus*, inquit, iste totus exilium est, & quamdiu viuimus in hoc mundo, peregrinamur à domino; unde *stabulis* egemus *2 Cor. 5.*

Xx 3 atq;

atq; diuersorij. Stabula vero & diuersoria, cellas dicebat
& monasteria; & ea non indigenis, sed peregrinis seculi
esse oportuna. Quid multa, inquit, vel nimia esse, vel fieri
queruntur diuersoria, non semper in peregrinatione posi-
tos se putant, sed in patria. Quod si à latrunculis occupati
fuerint, si spoliati, cæsi, atq; plagati fuerint, & ita semiui-
ui relictī, certe vel inuiti experientur, quam melius est, iux-
ta esse stabulum quàm procul. Cum enim repentinus su-
peruenit inreritus, & dolor sicut in vtero habentis; ita vt
euadere nō possint, quomodo illuc leuari poterunt, si pro-
cul est? Et si tales multi in locis multis, nonne melius est sta-
bula multa esse quam pauca? Si enim pauca fuerint, quo-
modo multis peregrinis, multis sufficiēt ægrotis? Præterea
inquit, nouissima hora est, & mundus in maligno positus
est; sed propter eos, qui ab illo fugere ac saluari cupiunt,
quia homines multiplicati sunt super terram, & cœno-
bia multiplicari absurdum non est. Ab initio sæculi cum
pauci essent homines, necessaria erat propagatio ho-
minum, & ideo non continebant; tempus est; continere
debent homines, quicunq; possunt, atq; vacare Deo. Con-
tinentia vero & alia sanctitatis opera in cœnobijs melius
quàm extra obseruari potest. Hæc mihi causa, inquit, fu-
it, hæc intentio multiplicandi cœnobia. Et vt aliquid se-
cundum hominem loquar, dum proficiunt ac succrescunt
cœnobia studijs & oblationibus fidelium, sicut in plerisq;
locis videmus, quia tribuente Deo, promptuarīa eorum
plena, eructantia ex hoc in illud, oues eorum fœtosæ, abun-
dantes in egressibus suis, boues eorum crassæ; ipsorumq;
prouidente solertia, non est ruina macerīæ, neq; transitus
inutilis in satis eorum & pratis; possunt nonnunquam ho-
nori atq; vtilitati esse suis Episcopis. si vero tenues sunt &
pauperes, habent successores mei, apud quos opportunè
collocent

8 Ionni: 5°

8 salm: 145°

collocent elemosynas suas, & occasionem inueniunt benefaciendi honestam, si meos surculos irrigando suas arbores faciunt, sicut & ego aliorum meas feci aliquas. Et facilius quidem inchoata promouere, quam ea, quæ nulla sunt, inchoare. Initia enim rerum difficilia sunt. Vnde si qui ad inchoandum talia tardi fuerint & timidi, vel meis inijs, meisq; fundamentis in nomine domini superædificare accingantur. Tales suorum operum ille rationes reddere dedignatus non est; hoc sine concludens omnia, vt in omnibus honorificetur Deus, & proximus adiuuetur. Nec eum utiq; spes fefellit, multa enim bona ex eius studijs in Ecclesia prouenere, atq; proueniunt quotidie. Quid enim putamus in tot cellis & cœnobijs Deo seruitij & honoris, quid proximo solatij exhibetur & utilitatis? Signa illic & portenta per eum & per eius opera fiunt quotidie; & si non corporaliter, profecto quod melius est, fiunt spiritualiter. Ibi enim cæci vident, surdi audiunt, claudi ambulant, leprosi mundantur, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur. His enim malis & incommodis circumuenti homines peccatores de sæculo ad meliorem vitam secundum animam in cœnobijs conualescunt. Ibi lectiones sacræ, Psalmodia & orationes, missæ, atq; diuinarum rerum contemplationes & cordis elemosynarum largitiones & hospitalitates. Quis negat ex magna parte meritis eius hæc omnia posse ascribi? cuius labore & impensa ipsa cœnobia contigit fundari. Considerans autem quod ipsorum cœnobiolorum suorum structura robustius consisteret, si eam Apostolicæ auctoritatis petra solidaret, nec facile conuelli posse, si vallata esset munimine Petri, sub eius defensione omnia constituens,

Matth. 16

à sede Apostolica huiusmodi scripta

suscepit,

§

PRIVL-

PRIVILEGIUM CA-
LIX TI.

XIII.

ALixtus Episcopus seruus seruorum
 Dei venerabili fratri OTTONI BABER-
 GENSI Episcopo salutem & Apostolicam
 benedictionem.

Benis fratrum nostrorum studijs, non solum fauere, sed ad ea ipsorum etiam debemus animos incitare. Tuis ergo charissime & venerabilis frater OTTO Babergensis Episcope supplicationibus inclinati, monasteria, quæ ipsi proprijs sumptibus extruxisti, & Babergensi Ecclesiæ confectis Apostolicæ sedis roborari in minime quæsiuisti, in beati Petri eiusq; Romanæ Ecclesiæ protectione suscipimus, contra prauorum hominum nequiciam, defensanda. Statuimus ergo, vt possessiones, prædia & bona omnia, quæ & fraternitas tua eisdem monasterijs diuini amoris intuitu contulit, quæque aliorum fidelium iusta oblatione concessa sunt, aut in futurum iuste, legaliteruè acquiri vel offerri contigerit, firma eis & illibata domino auctore permancant. Ordinationes sane Abbatum vel monachorum suorum à Catholicis Episcopis diæcesanis accipiant. Rerum vero ipsorum monasteriorum curam & administrationem in tuo tuorumq; successorum arbitrio & potestate manere censemus. Nulli itaque hominum facultas sit eadem monasteria perturbare, aut eorum possessiones auferre, vel ablatis retinere, minuere, vel temerarijs fatigationibus vexare; sed omnia integra conseruentur eorum, per quorum sustentationem & gubernationem concessa sunt vsibus commodis profutura. Si qua igitur Ecclesiastica, secularisue persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptauerit,

nerit, secundo, tertioque commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis, honorisq; sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini redemptoris Iesu Christi aliena fiat; atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat.

Cunctis autem eisdem monasterijs iusta seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem, præmia æternæ pacis inueniant.

Scripta per manum GERVASII SCRINIARII regionarij & notarij sacri palatij.

Sed sicut in rebus temporalibus perpetuam securitatem, & immunitatē, suis cœnobijs, per Apostolicam auctoritatem providere studuit, ita in religione & disciplina spirituali stabilitatem atq; immutabilitatem monastici Ordinis eiusdem sacræ sedis auctoritate corroborauit, sicut in priuilegio quod à domino INNOCENTIO Papa accepit, perspicuè considerari potest.

ITEM PRIVILEGIUM

Innocentii Papa.

INNOCENTIVS Episcopus seruus seruorum DEI, Venerabili fratri OTTONI BABERGENSI Episcopo, eiusq; successoribus canonice substituendis salutem & Apostolicam benedictionem.

XIII.

Quotiens à nobis petitur illud, quod religioni & honestati conuenire cognoscitur, animo nos deest libenti concedere, & congruum impartiri suffragium, vt fidelis deuotio celerem sortiatur effectum. Proinde venerabilis frater OTTO Episcopo, petitionis desiderijs tuæ ex cōsue-

Yy

ta se-

ta sedis Apostolicæ mansuetudine clementer annuimus; in primis siquidem statuentes, ut tenor religionis, qui in Ecclesijs tibi commissus est, per tuam diligentiam, cooperante domino, institutus, firmiter in eis perpetuis temporibus conseruetur. Constituimus etiam, ut in eisdem Ecclesijs nullus per simoniacam hæresim statuatur, sed honestæ personæ, quibus utiq; morum & status dignitas suffragatur, inibi ordinetur. Sanè in cœnobijs, quæ vel antiquitus in tua parochia constructa sunt, vel tu ipse deuotionis intuitu constituisti, seu alijs iustis modis Ecclesiæ tuæ inire poteris, vel ab aliquo deinceps fidelium infra tuam diœcesim diuina inspirate gratia, cõstruentur, sacrę religionis ordinem manere decernimus. Nec alicui liceat eiusdem institutionis formam vllatenus permutare; nisi fortè ad melioris status prærogatiuam, præstante domino, promouere voluerit; nec id alicuius singulari iudicio committatur, sed omnium monasteriorum ad Babergensem Ecclesiam pertinentium, aut sanioris partis consilio ac consensu fieri debere sancimus. Si quis autè huic nostrę constitutioni temere contraire temptauerit, secundo, tertioque commonitus, si nõ factum suum digna satisfactione correxerit, à sacratissimo corpore & sanguine Dei ac Dn. redemptoris Iesu Christi alienus fiat, atq; in extremo examine districtæ subiaceat ultioni. Conseruantes eisdem locis, quæ iusta sunt; omnipotentis Dei & beatorum Apostolorum Petri & Pauli ac nostram gratiam consequantur.

His ita se habentibus manifeste vides beatum OTTONEM satis, quantum in se fuit prouidisse, ut in omnibus cœnobijs suis ordo ac tenor religionis sacrę, qui per eius diligentiam, cooperante domino institutus est, firmiter perpetuis temporibus conseruetur. Aperte enim sancitum est ab auctoritate Romana, ut in eisdem eius cœnobijs

nobis sanctę institutionis forma nullatenus alicui mortali-
um liceat permutare; nisi fortę ad melioris status pręro-
gatiuam pręstante domino, voluerit promouere-

**QVO MODO MONASTERI-
um Cathedralis Ecclesie ad vsum
restaurauerit & orna-
uerit.**

IN diebus ipsius semper honorandę me- **XV.**
morie OTTONIS, Cathedralis Ecclesie mo-
nasterium, quod sub antecessore suo domino
permittente, vsque ad solos muros superstites
conflagratum erat incendio, multis sumptibus ab eo ad
pristini decoris nobilitatem reparatum est. Ipse pauimę-
tum stravit, columnas Ecclesie, quas ignis affrauerat ope-
re gipseo & firmavit & ornauit, Chorum sancti GEORGII
exaltauit, picturas quoq; non ignobiliores prioribus effe-
cit; & ne ultra similes formidare debeat euentus, totũ mo-
nasterium & turres cupreis tabulis contextit, sphas quo-
que & CRUCES turrium deaurauit, omnia deniq; ædificia
claustrı per officinas singulas renouare, & in meliorem
statum promouere curauit. Quantum vero eidem Eccle-
sie bonorum & prędiorum, pręter ea quę a fundatoris li-
beralitate ipse pridem habuerat, benignitate ipse superad-
diderit, in redditibus & oblationibus quotidianis canoni-
cę prębendę considerari potest. Ecclesiam quoque san-
cti MICHAELIS cum terrę motu soluta, ruinam sui mi-
nari videretur, a fundamento destruxit, & ingenti sum-
ptu ac pecunia maioris & elegantis fabrefactę mona-
sterium in laudem & gloriam DEI & militię cęlestis
erexit.

erexit. Stipendia quoq; fratrum talentis plusquam nonaginta redituū per singulos annos cumulauit. Multa quoq; ornamenta eidem loco contulit, ipsumq; vsq; ad nouissimam tubam & vocem filij Dei locum habitationis suo venerando corpori elegit. Multa hic studio breuitatis prætereo, quæ huic & alijs cœnobijs & Ecclesijs suis ab iplo collata sunt, in pallijs, stolis & casulis, in calicibus aureis & argenteis, in thuribulis & acerris, in candelabris & varijs Ecclesiarum utensilibus, in cortinis, aulæis, & tapetibus, in libris vtriusq; testamenti, & varijs codicibus, quorum omnium tam ingens copia est, v t numerus æstimationem videatur excedere; mirumq; ab vno Episcopo tot locis tanta potuisse conferri. Sed hæc omnia de fonte rei familiaris hauriens, Deo subministrante abundantia, ipsum nō exhaust; quia, sicut fateri consuevit, quanto magis in opera Dei erogabat, tanto magis quod erogabat habebat. Nā licet totus in Deo fuerit, & omnia sua in cœlestes thesauros præmittere festinaret, ipse tamen vtpote prudens & potens Deo, quæ Dei erant reddidit, & mundo quod suum erat non negauit. Regibus quippe sæculi regni, pontifices honorificando, fideliter domi forisq; seruiuit: principum quoq; sibi familiaritates & amicitias intimas conciliavit: ministerialibus & scodatis Ecclesiæ propria iura & honorem intemeratum conseruauit, familiam deniq;, & omnia sibi adhærentia firmissimo pietatis præsidio, & maternæ affectionis ala confouendo protexit; stipendia Episcopalis mensæ nullius vnquam necessitatis occasione minorauit; sed quod de parsimoniali fundo Ecclesiæ matricis propter adiacentiam & oportunitatem cœnobijs contulit, empticijs & aduentitijs prædijs recompensare cum augmento ei curauit; quia de iniusto non posse fieri dicebat elemosynam. Iniustum autem, imo iniuriam maximam esse

esse affirmabat, aliqua largitione aut feudatione, sine re-
compensatione, tabulam minuere successorum. Ad
hanc ergo excludendam suspensionem, & ne cuiquam suc-
cedentium sibi Episcoporum fas sit dispositioni eius quid-
quam superordinare, vel ab ipso bene ordinata rescindere,
sedes apostolica, eius postulatione, super his omnibus hu-
iusmodi ei confirmationis priuilegium postulauit.

PRIVILEGIUM CALIXTI

Pape.

CALIXTUS Episcopus seruus seruorum XVI

Dei, venerabili fratri Ottoni Babergensi Epi-
scopo salutem & Apostolicam benedictionem.
Sanctorum Patrum præceptis & Canonicis
sanctionibus demonstratur, quod prædia & possessiones
Ecclesiarum, quæ vota fidelium, præcia peccatorum &
pauperum patrimonia non immerito nuncupantur, ven-
di vel alienari non debeant. Quæ enim diuinæ maiesta-
tis obsequio, & celestium secretorum usui sût dicata, non
debet in alienum ius redigi, vel in alterius seruitij formam
transmutari. Nempe vt beati SYMMACHI Papæ verbis lo-
quamur: Possessiones quas vnusquisque Ecclesiæ pro-
priè dedit, aut reliquit, arbitrio alienari quibuslibet titu-
lis aut distractionibus, vel sub quocunque argumento
non patimur. Ea propter nos tuis iustis postulationibus
annuentes, mansos qui Episcopalis mensæ tuæ seruitio
dediti sunt in eodem statu, in quo benè à te dispositi co-
gnoscuntur futuris temporibus permanere præsentis scri-
pti nostri confirmatione sancimus; statuentes, vt nulli
successorum tuorum, vel alicui hominum liceat eos ven-
dere, siue in laicorum beneficium tradere, vel in vsus ali-

Yy 3

os com-

os commutare. Sed sicut à te dispositum est, de vnoquoque prædictorum mansorum denarius vnus annuis singulis BERGENSI pro anima Imperatoris HEINRICI fundatoris eius ad concinnanda luminaria conferatur. Abbacias vero & REGVLARES CANONICAS, per industriam tuam in religionis ordine stabilitas, & alia à te recta constituta, nulli hominum facultas sit in posterum immutare. Si quis autem contra hanc confirmationem venire temerario ausu præsumpserit, excommunicationis vinculo subiacebit. Data Laterani. Idibus Aprilis, Indictione secunda.

QUANTVM EPISCOPIO
contulerit in adificiis &c.

XVII.

REM quoque familiarem Episcopii, sicut prædijs & possessionibus, ita etiam ædificijs & castrorum munitionibus adiunxit atque sublimauit. Nam per diuersa loca & curtes Episcopij, quatuordecim basilicas & quatuor canacula elegantis fabricæ construxit. Præterea sex Castella, quæ pridem non habuit, dominio Episcopatus adiecit, * com-
mi videlicet **Albunestein**. Secundum **Lupoldenstem**. Tertium **Gölnenredt**. Quartum **Hemphenveld**. Quintum **Ebersperlach**. Sextum **Eskenveld**. Castrum vero **Albunestein** / quod etiam dicitur **Bottenstein** / fere in medietullo situm Episcopatus, octingentis argenti libris, nec non XVII. auri talentis comparauit. Prouidens in hoc sibi & posteris non modicum pacis subsidium; quia bonis Ecclesiæ in circuitu positus defensus est, & terror inimicis. Multa quidem commemorare possem, quæ illius studio ac labore in rebus temporalibus Episcopatui accessere; sed

lego castrum

sed parcius hæc laudanda puto ; quia pænē omne genu^s hominum acquirendi studiosum est, & sua cumulandi, neque ut id faciant, egent exemplo ; sed ne male id faciant. Hic ergo non in eo quidem magno opere laudandus, quod rem familiarem quærere aut augere sollicitus fuit, sed hoc in eo non temere laudatur, quod his rebus à quibus *Hic videtur a liquid deesse.* abesset turpitudine & auariciæ suspicio . . . , diligentia videlicet & frugalis parsimonia.

DE FRUGALITATE
Ottonis Episcopi.

NON in veste, non in cibis, rebus Episcopi XVIII. *XVIII.*
scopij vnquam indulgentius uti voluit ; nec voluptati, sed necessitati suæ tantum providebat. Quin etiam, aiunt, illum humilitatis causa ocreas vel * supulares dissolutos, plerumq; ad sartorem *f. subalaves* misisse. Murmurantibus autem de hoc aliquibus, Sinite, inquit, fratres sinite, res Episcopij, eleemosynæ sunt fidelium ; vanis vsibus eas profigare non debemus. Nec in vestitu ei frugalitas defuit. Ac in victu quomodo se restrinxerit, vix vlli credibile videbitur. Nam dixisse hunc pro certo accepimus, nunquam se ad facietatem panem in Episcopatu comedisse. Semper enim sobrius ac pænē ieiunus de cæna vel prandio surrexit ; apposita omnia infirmis, pauperibus ac mendicis imperciens. Quodam ieiunij tempore multa penuria piscium fuit, sed quidam procurator eius * luceum parvæ quantitatis emptum duobus solidis, prandenti attulit bene paratum, modeste obsecrans, ut se vberius reficeret vel cibo, qui tam *λυκον lupum seu callionymum Athenæo intelligit Hôcht.*
ma.

magno precio constabat. Cui Episcopus, Quanto ? inquit. Procurator, duobus, ait, solidis. Et Episcopus, absit vt miser OTTO solus hodie tot denarios absumat, leuansque * Astum, Defer, ait, hunc preciosum cibum Christo meo qui mihi me ipso preciosior esse debet; Defer, inquam, ei, sicubi ægrotus in lecto iaceat, vel paralyticus. Nam ego robustus hoc me pane reficiam. Sic ille in opulentia sua delitijs affluerebat. Præterea in consuetudine habuit, à manibus sacerdotum, in conclau, corporales accipere disciplinas, sane adeo acres, vt cruor aliquando latera eius vngeret. Ipse quoque pater celestis, qui ait: Ego quos amo arguo & castigo, suo interdum verberare, ad eruditionem eum tangebatur.

DE AEGROTATIONE EPISCOPI.

XIX.

ap. sur. Buche-
lb. ch.

REFERAM vnum de flagellis eius, causamque siue ordinem monstrabo, quidè inde boni prouenerit. Dum forte in vico, qui dicitur Buchelbach diuinarum rerum studiosus CHARTVLAM PATROCINIORVM legisset, & in ara Ecclesiolæ multas & permaximas sanctorum reliquias reconditas cognosceret, ad nobiliora loca eas transferre cogitabat, vbi ampliori honore diuinæ seruitutis ac religionis colerentur. Itaque assumptis clericorum, ieiunio & oratione præmissa, pia, vt dictum est, intentione, sigillum altaris solui præcepit, sed hæsitantibus cunctis ac trepidantibus, ipse ferramentum corripiciens, Absit, inquit, vt tantum decus sub tam vili * stemmate remaneat. Cumq; bis aut ter sigillum malleo percuteret, sanguis de scistula plumbi

* regmine.

plumbi cucurrit, ac si de corpore animalis fuisset, Sed quid? Turbatur, Episcopus, ferramentum proicit, stupent omnes, opus cœptum omittitur, ad orationem tam ipse, quam omnes qui aderant se prosternunt, commissi veniam postulantes. Sed pater omnipotens, sapiens & benignus, qui ad disciplinam filium erudire parabat, graui statim languore tetigit OTTONEM suum, adeo, ut vitæ terminum putaret. Igitur inualecente morbo cū euadere nō speraret, eum quem maximè fidū ac familiarem habuit Abbatem sancti Michaëlis VOLFRAMVM vocauit, ut siue ad vitā siue ad mortē res vergeret, fide & obsequio fidelis amici vteretur, qui dū eius lectulo assisteret, cuiusq; dolores quibus poterat consolationibus releuare curaret, OTTO beatus, monasticæ religionis præcipuus semper amator, habitum monachicum ardentissimè flagitabat; à multis annis se dicens in proposito habuisse depositis pontificalibus in paupertate spiritus & cōtritione cordis Deo seruire sub magistri obedientia. Verum Abbas vir gnarus ac prudens, & magni consilii, obedientiam quidem promittens, suscepit desiderium laudans, ac petitionem: porro de habitu distulit ingeniose. Hinc post aliquot dies, melioratur ægrotus, voti memor, habitum quærit religionis; disponit de rebus suis; ad monasterium se portari iubet. Abbas igitur lætus de feruore votiui sui, adhibitis sui nominis compluribus honestis viris, de hoc verbo cum eis communicat. At hi quidem perspectis omnibus, inutile factum dicunt personam talem Ecclesiæ & pauperibus Christi tam necessariam, ad silentium monasterij transire. Itaque cum reuerentia Episcopum interrogat; si promissam sibi obedientiam implere vellet. Ille vero, in eius inquit, nomine qui pro nobis DEO patri

tri vsque ad mortem obediuit, tibi obedire paratus sum. Cui ille, *Etego*, inquit, in nomine ipsius tibi iubeo, pater sanctissime, sub honore accepti regiminis vsque ad diem vocationis tuæ permanere, & honorem & vtilitatem Ecclesie, ad consolationem egenorum & pauperum, in subleuatione viduarum & orphanorum facere, sicut facis, ad consumanda cœpta tua in operibus tuis bonis; &, vt breuius dicam, facere quod facis, operari quod operaris pro æterna vita & centuplo. Quis enim monachorum tantæ perfectionis est, vt eius merita vel paupertatem tuis diuitijs adæquemus? Igitur post hæc tempora Episcopatus Babergensis totus in eleemosynas, totus in hospitalitates pauperum & peregrinorum versus est. Quidquid frumentorum aut victualium, quidquid auri vel argenti vsquã vel vnquam inueniri potuit, per egentium manus in thesauros cœli transmissum est.

QVID EGERT FAMIS

tempore.

XX.

O tempore orientalis FRANCIA sterilitate annorum magna panis inopia laborabat. Ipsi namque opulentiores fame & necessitate squalebant; Inopes autem & mendici passim per plateas & agros mortui iacebant, ita vt præ multitudine in cœmeterijs humari non possent. Sed vir DEI misericordia plenus, memor TOBIÆ, modo per se, modo per alios sepeliendo officium compleuit: Vbi autem cadaverum multitudo sepulturam ordinatam fieri non sinebat, ingentes fossas præparauit, & centenos & milles

nos

nos simul quandoque terræ mandabat, precio condu-
cens homines, qui talibus officijs, iugiter inseruirent.
Ipsæ autem per se omnia lustrabat, vicos, plateas, ac do-
mos pupillorum, vespere, mane & meridie, nec non
etiam nocturno tempore visitando aegrotos, reficien-
do famelicos, omnique ingenio benè operandi vias in-
quirebat.

Accidit ergo die quadam æstu meridiano, quando in
vmbaculis & refrigerarijs suis soporantur homines, *Epi-*
scopus accito cubiculario, more suo, ad hospitale pau-
perum pergebat. Dum autem iret, fætor inhumati cor-
poris non procul à via desub vicis nares eius tetigit.
Substitit ergo & cubiculario suo digito locum demon-
strans, Sentio, ait, tanquam illic corpus humanum ia-
ceat. Pergente puero sequitur *Episcopus*, diligenter
quærit, ac tandem inter herbas & siluam stantis ver-
ticæ proiectum ad sepem cadauer inueniunt mulieris,
lacro vultu, & ab aibus comesto.

Episcopus autem, conspecta miseria, ferit pectus,
sortem deslet humanam, flagellum diuini confitetur
iudicij. Postremo seipsum culpabilem, se reum addicit,
qui eadie qua hæc fame periisset, multis panibus abun-
daret.

Dehinc dicta breuiter oratione pro anima iacen-
tis, manum mittit ad corpus, cubicularium hortatur le-
uare secum. At ille, Noli, ait, Domine, noli sacras ma-
nus tuas inquinare. Curram & vocabo alios, ac sepeliem
eam. Cui *Episcopus*, Absit, inquit, vt sororem meam si-
liam Adæ, immo filiam Ecclesie tangere despiciam. Por-
tabo mortuam, quam viuâ pauisse debueram. Sed tu rogo
iuua me; certus q; à Deo & à me quoq; mercedē accipies.

Zz z

Ille

Ille autem, & si horrore, & fœtore pariter propelli potuisset, tamen dum luctantem & laborantem, ipsiq; horridi humerum iam aptantem videt, vicit semetipsum, & clausis naribus, auersoq; vultu dorsum inuitè subiecit sarcinæ, & cum Episcopo cõmunicato labore ad cœmeteriũ cadauer fœtidum deportant cantante ac stente sacerdote, Heu me domine. Videns ergo, quia tempus eum non monet, omnes apothecas suas aperuit, panes præparat, alit egentes, & ecce quasi ad vniuersales ordines nundinarum de tota provincia famelicorum turbæ concurrunt, de monasteriis virorum ac fœminarum præpositi ac dispensatores, omnesq; quos annorum egestas premebat, ad promptuaria Episcopi currebant, sperata subsidia sine mora inuenientes. Cumq; messis appropinquaret, & maturæ segetes vbique locorum falcem postularent, multa millia falcium pauperibus, quos toto anno aluerat, præparata distribui fecit, atq; reffectis omnibus, in festiuitate sancti IACOBI: *Ecce, inquit pater optimus, filioli mei; terra coram vobis est, finita est dierũ malitia. Et accipiens singulas falces singulos addidit denarios, vnicuiq; denarium & falcem, instrumentum operis & viaticum, sicq; valefecit eis, & bonitate & gaudio eos dimisit. Iis modis id officium ei fuit omnibus annis inopia ac sterilitatis. His aliisq; operibus misericordiæ, maximam sibi fiduciam apud Deum altissimum conquirebat, & temporalibus expensis in cœlis sibi thesaurifans, disperfit de dit pauperibus, vt iustitia eius maneat in sæculum sæculi.*

Psalm. 112.

PRÆFATIO LIBRI
sequentis.

AM tempus est, vt in memoriam æternam beati Ottonis Pontificis peregrinationem, & laborem eius stilo fideli prosequamur, qualiter

ter Apostolica autoritate beati HONORII Papę POMMERA-
 NICę genti Apostolus destinatus, prædicauerit, baptizauit, & ministerium suum fideliter adimplendo opus Euan-
 gelistę fecerit, in quo reuera simile illud fecit dominus ^{2. Tim. 4:}
 glorię sanctorum, quam magnificę adeptus est in conuer-
 satione gentis illius, in cuius pœnitentiam diuinitus est di-
 rectus. Magna quidem sunt merita ipsius, quę secundum
 dilectionem proximi in operibus bonis, & eleemosynis,
 membris Christi exhibuit, magnę & indeficientes misera-
 tiones eius, quas fecit in domo Dei sui, & in cęremonijs ei-
 us; sed oleum diuinę charitatis in ipso abunde effusum
 virtutibus eius supereminet vniuersis. Venit enim non
 solū reducere oues perditas, & conuertere ad pastore & E-
 piscopū animarum suarum, sed etiam animam suā ponere
 pro testamento Dei ardentissimo desiderio amplectens
 contumelias, plagas, & persecutiones expectans, etiam
 vincula & carceres, & ipsam mortem pro nomine domini
 Iesu fœlici constantia relictis omnibus sustinere. Credim⁹
 repositam ergo illi coronam iusticię in illum diem regene-
 rationis, cum sederit filius hominis in sede maiestatis suę
 quando veniens in exultatione cum Apostolis, doctoribus
 & Euangelistis, tamquam fidelis operator dominicę mes-
 sis, plures adducet manipulos à principe pastorum perce-
 pturus duplicem stolam iocunditatis & immarcessibilem
 glorię coronam. Nunc ergo quibus de causis, quibus au-
 ctoribus, quo ordine & tempore conuersionem Pomme-
 ranicę gentis sit aggressus exequamur, de situ &
 qualitate ipsius terrę, de reditu
 gentis pauca præmit-
 tentes.

§

Zz 3

DE

DESCRPTIO POMMERANIA,
Et quare sic dicta sit.

POMMERANIA provincia ex ipsa nominis etymologia, qualitatem sui nominis & situs indicare videtur. Nam Pommo lingua **S**CLAVORVM, iuxta, sonat, vel circa; moris, ante mare. Inde quasi POMMORIZANIA, id est iuxta vel circa mare posita. Est autem terra hæc, si totam eius positionem tam in stagnis & refusionibus marinis, quam in locis campestribus considerare velimus, quasi signatur triangula, quia tribus lateribus, quasi tribus lineis per capita sibi coherentibus tres angulos habere deprehenditur, ita tamen, ut vnus angulus duobus reliquis sit extensior, qui etiam quasi ad LEVITIAM & prope SAXONIAM, versus Aquilonem ad fluctus Oceani paulatim recuruatus demittit. Itaque POMMORANIA post se in Oceano DACIAM habet, & regiam insulam parvam, sed populosam, super se autem idem ad dexteram septentrionis FLAVIAM habet & PRVSCIAM, & RVSCIAM. Ante se vero, id est versus austrum parua extremitate se attingentes fines respicit VNGARIÆ ac MORAVIÆ. Deinde POLONIAM spaciose contiguitate vsq; ad confinia LEVITIÆ & SAXONIÆ se habet, attingendo extendentem. Gens ista terra marique bellare perita, spolijs & raptu viuere consueta, naturali quadam feritate semper erat indomita, & à cultu & fide Christiana penitus aliena. Terra vero ipsa, piscium & ferarum copiosam incolis præbet abundantiam, omnigenumque frumentorum & leguminum siue seminum fertilissima est; nulla mellis feracior, nulla pascuis & gramine fecundior. Vinum autem nec habent nec quærunt, sed melleis poculis & ceruisia curatissime confectâ vina superiõe
 falce-

falernica. Sed de his aliàs. Nunc autem expediendum, quod multis admirationi est, quare videlicet, hi homines tam procul ab oriètali FRANCIA, & à BABERGENSI Ecclesia, immo à toto pene orbe diuisi non alium quemquam de vicinioribus regnis, vel Ecclesijs baptistam & prædicatorem, quam Babergensem Episcopum habere potuerint. Sed hic fructus ad incrementum beatitudinis eius illi à Deo donatus est.

INCIPIT LIBER II.

QVÆ CAUSA SIT POMMERANIORUM CONVERTENDORUM.

TEMPORE quo dominus Episcopus Babergensem regebat Ecclesiam, POLIZLAUS vir strenuus & prudens & ingenuus atq; auitæ nobilitatis decore illustris Ducatum POLONIÆ administrabat. Qui dum se gnauiter ac prouide gereret, omnes terræ suæ terminos sub prædecessoribus suis hostium violentia inuafos & perturbatos, & castra, vrbesq; à sua potestate vi alienatas manu robusta recuperare præualuit. Cumq; bellicos actus suos scælici exitu sæpe prosperari videret, erga Deum quidem à quo sibi sciebat præstari victoriã, humilior atq; deuotior, erga hostes vero erectior atque animosior factus, mutua vice terminos eorum ferro & ignis attemptare, prædasq; & manubias frequenter abstrahere, & personas captiuare solebat, quousque assiduis cladibus ac terrore contracti multis obsequijs & dono-

I.